

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia upoważnienia gminie Lanckoronie do rozdzielania ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych uprawnionych członków gminy.

Wysoki Sejmie!

Wyrokiem c. k. Namiestnictwa, jako komisji krajowej do spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych we Lwowie z d. 30. października 1870. l. 7107 wydanym, przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z d. 3. stycznia 1872 l. 11841. zatwierdzonym, przyznany został gminie miasta Lanckorona jako wynagrodzenie za przysługujące właścicielom domów i gruntów tegoż miasta z przedmieściami, tudzież gminie tego miasta na opał szkoły, szpitala i lokalności magistratualnych, prawo poboru drzewa miękkiego sągowego z lasów państwa Lanckorona „Chełm, Solca i Groby“ zwanych, obszar 48 morgów 976 □^o z lasu służebnego Chełm, znajdującego się w gminie Budzów.

W przedmiocie zamiany tego ekwiwalentu serwitutowego na inny, zawarły strony interesowane, mianowicie gmina miasta Lanckorony, oraz właściciel dóbr Lanckorona w dniu 15. marca 1872. ugodę tej treści, iż właściciel dóbra Lanckorona ks. Maurycy Montleart odstąpił gminie wzmiankowanej w miejsce przyznanego jej jak powyż ekwiwalentu serwitutowego, dwór lanckoroński wraz z gruntami w łącznym obszarze 70 morgów 170 □^o i wszelkimi budynkami na tychże gruntach istniejącymi. — Grunta te zapisane były w operacie katastralnym gminy Lanckorona pod l. par 5, 7, 37, 45, 49, 50, 1968, 1969, 1970, 1971/a, 1971/b, 1982—1987, 1972, 1980, 1981/a, 1981/b, 1988/a, 1988/b, 1989, 2001. Ugodę powyższą zatwierdziło c. k. Namiestnictwo jako komisya krajowa dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych we Lwowie orzeczeniem z dnia 27. czerwca 1873. l. 2.704 S, poczem oddanie gminie Lanckorona tego nowego ekwiwalentu w posiadanie i na własność nastąpiło. —

Gmina Lanckorona, otrzymawszy powyższy ekwiwalent, postanowiła rozdzielić takowy pomiędzy pojedynczych członków gminy, uprawnionych z tytułu służącego im niegdyś prawa poboru drzewa z lasów dworskich i udała się w tej mierze do Wydziału powiatowego w Wadowicach po informację.

Orzeczeniem swem z dnia 17. stycznia 1874. l. 1201 oznajmił Wydział powiatowy pełnomocnikom gminy Lanckorona, iż nie może się wdawać w zamierzony i już tymczasem przeprowadzony podział gruntów ekwiwalentowych, albowiem takowe stanowią własność prywatną wszystkich członków gminy, dawniej do poboru drzewa uprawnionych, zastrzegł sobie tylko nadzór o tyle, o ile części ekwiwalentu przypadają zakładom gminnym, mianowicie magistratowi, szkole i szpitalowi.

Stanowisko, jakie Wydział wadowicki zajął jak powyż wobec gminy Lanckorony w przedmiocie podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy, było wręcz przeciwne postanowieniom ustawy gminnej; Wydział powiatowy przeoczył, iż orzeczeniami c. k. Namiestnictwa jako komisji krajowej do spraw odkupu i uregulowania ciężarów

gruntowych, przyznany został ekwiwalent serwitutowy nie uprawnionym członkom gminy, lecz gminie jako takiej, że zatem ekwiwalent ten przedstawiał się nie jako własność prywatna pojedynczych uprawnionych członków, lecz jako dobro gminne, względem którego Rada gminna powinna była po myśli ustępu drugiego §. 68 ust. gm. uchwalić postanowienie regulujące uczestnictwo pojedynczych członków gminy w pożytkach z dobra gminnego z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych członków gminy uprawnionych. Rozdział zaś takiego dobra gminnego pomiędzy pojedynczych członków gminy wymagał w myśl §. 66. ust. gm. uchwały Sejmu krajowego.

Natomiast wzmiankowany reskrypt Wydziału powiatowego z dnia 17. stycznia 1874. l. 1201. miał ten bezpośredni skutek, iż sankcjonował niejako dokonany podział ekwiwalentu pomiędzy pojedynczych członków gminy uprawnionych, wobec czego tak tych, którzy z tego podziału pewne parcele na własność nabyli, jak i ich prawonabywców uważać należy jako ludzi w dobrej wierze działających.

O tem wszystkim powziął Wydział krajowy wiadomość dopiero w trzy lata później, mianowicie w dniu 19. lipca 1876, gdy niektórzy z uprawnionych przeciw innemu rozporządzeniu Wydziału powiatowego wadowickiego z dnia 30. listopada 1875. l. 798 rekurs do Wydziału krajowego założyli.

Reskryptem swym z dnia 4. sierpnia 1876 l. 28647. wytknął Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu całą niewłaściwość powyższego postępowania, a jako władza sprawująca najwyższy nadzór nad majątkiem zakładowym i dobrem gmin, zawezwał Wydział powiatowy, ażeby bezzwłocznie polecił Zwierzchności gminnej w Lanckoronie, by nieprawnie podzielone grunta folwarku, stanowiącego dobro gminy przyprowadziła do pierwotnego stanu, to jest odebrała nieprawnym posiadaczom i po myśli drugiego ustępu §. 66. ust. gm. wyjednała w Radzie gminnej uregulowanie uczestnictwa w użytkowaniu tego dobra gminnego.

Sprawozdaniem swoim z dnia 18. lutego 1877. l. 1022 doniósł Wydział powiatowy wadowicki, iż reskrypt powyższy Wydziału jest już niemożliwy do przeprowadzenia, albowiem rozdzielone grunta uległy w śródczasie dalszym podziałom i poprzehodziły w trzecie ręce, gmina zaś Lanckorona wnosi równocześnie petycję do Wysokiego Sejmu, prosząc o zatwierdzenie dokonanego podziału w myśl §. 66. ust. gm.

Uwzględniając przedstawienie Wydziału powiatowego wadowickiego Wydział krajowy reskryptem swym z dnia 7. marca 1877. l. 6650. oświadczył, iż w takim tylko razie byłby skłonny do poparcia petycji gminy Lanckorony w Wysokim Sejmie, gdyby nabrał przekonania, że interesa gminy jako współuprawnionej i współuprawnionych zakładów gminnych przy dokonanym podziale należycie zawarowanymi były, nie mniej, że podział faktycznie dokonany w taki sposób przeprowadzonym został, iż wszyscy uprawnieni członkowie gminy z nim się zgadzają.

W tym celu polecił Wydział krajowy spowodowanie uchwały Rady gminnej w Lanckoronie, któraby obejmowała postanowienia:

- a.) na jakie parcele rozdzielonymi być mają w mowie będące grunta z dokładnem oznaczeniem objętości, granic i położenia każdej pojedynczej parceli,
- b.) kto staje się właścicielem każdej z tych parcel.

Tak powzięta uchwała winna być przez Radę powiatową po myśli §. 100. ust. gm. przychylną opinią zakonkomitowaną.

Dopiero sprawozdaniem z dnia 31. października 1887. l. 1254. wykazał Wydział powiatowy wadowicki częściowe wykonanie powyższego polecenia, mianowicie przedłożył:

a) uchwałę Rady gminnej miasta Lanckorony z dnia 9. października 1887, powziętą w przedmiocie rozdziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy, zatwierdzoną uchwałą Rady powiatowej wadowickiej z dnia 20. października 1887;

b) plan sytuacyjny dokonanego rozdziału parcel wraz ze spisem posiadaczy, sporządzonym przez autoryzowanego geometrę;

c) protokoły z dnia 15. kwietnia i 14. października 1887. spisane przy przesłuchaniu członków gminy Lanckorony, wreszcie,

d) protokół z dnia 4. października 1887. spisany celem skonstatowania, czy interesa gminy i zakładów gminnych zostały przy dokonanym podziale należycie zastrzeżone.

Reskryptem z dnia 8 grudnia 1887. l. 57361. nie uznał jednak Wydział krajowy powyższego sprawozdania za dostateczne; uchwała bowiem Rady gminnej z dnia 9. października 1887 nie obejmowała tego stanu podziału gruntów z wyszczególnieniem właścicieli, jaki istniał w chwili faktycznie przeprowadzonego podziału, to jest w r. 1873, lecz stan z chwili powzięcia uchwały, to jest dopiero z r. 1887. Że zaś Wysokiemu Sejmowi do zatwierdzenia powinien być przedłożony projekt podziału, jaki w r. 1873. dokonany został, przeto Wydział krajowy zwrócił Wydziałowi powiatowemu przedłożony sobie operat do uzupełnienia w powyż wskazanym kierunku.

Sprawozdaniem z dnia 30. sierpnia 1889. l. 862. oświadczył Wydział powiatowy wadowicki, iż skonstatowanie stanu podziału ekwiwalentu serwitutowego, jak takowy w r. 1873. faktycznie przeprowadzony został, jest obecnie już niemożliwe, grunta bowiem pojedyncze, wielokrotnie już w ciągu tych lat kilkunastu zmieniły swych właścicieli, a co najbardziej utrudnia dochodzenie, że przeważna ilość transakcyj dokonana była za mówami ustnymi tylko, co skonstatowanie prawdziwego stanu rzeczy w sposób wiarogodny niemożliwym czyni.

Prosi zatem Wydział powiatowy, iżby Wysoki Sejm usankcjonował uchwałą swą taki stan rzeczy, jaki faktycznie istniał w r. 1887.

Takie żądanie jest niemożliwym do przeprowadzenia. Wysoki Sejm bowiem, pragnąc usankcjonować stan faktyczny z r. 1887, musiałby zbadać poprzednio prawa tych faktycznych posiadaczy, ich legitymacyje i dewolucyje prawne, a do tego właśnie brak tytułów prawnych, brak dokumentów.

A jednak sprawa ta wymaga ostatecznego uregulowania, aby akt chociaż formalnie nieprawny, skoro nie istnieją konieczne powody do obalenia i unieważnienia go, uzyskał sankcye i z aktu nieprawego stał prawnym, aby tym sposobem achylić zły przykład, że akt bezprawny może istnieć bezkarnie.

Ustęp drugi §. 66. ust. gm. opiewa dosłownie: „Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.“ Bliższych objaśnień ustawa nie podaje. Uchwała sejmowa przeto może być dwojakiego rodzaju; albo w formie upoważnienia danego gminie do rozdzielenia majątku lub dobra gminnego pomiędzy pojedynczych członków, albo też zatwierdzenia aktu podziału już dokonanego.

Ta druga forma w wypadku obecnym, jak już wyżej wykazano, zastosować się nie da, albowiem podział dokonany w r. 1873. nie został zredagowany na piśmie, ani też nie zostały zeznane pisemne umowy nabycia, któreby dozwoliły odtworzyć stan ten pierwotny.

Pozostaje więc tylko pierwsza forma ulegalizowania aktu podziału nieprawnie dokonanego, to jest udzielenie gminie Lanckorony upoważnienia do rozdziału owego ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy pojedynczych członków gminy uprawnionych.

Wprawdzie taka uchwała Sejmu krajowego nie wystarczy jeszcze do przepisania tytułu własności owego ekwiwalentu serwitutowego, po dziś dzień na imię gminy Lanckorony zainstalowanego na rzecz nowonabywców i w tej mierze będą potrzebne jeszcze dalsze dokumenta na imię każdego uprawniczego opiewające, do wpisu hipotecznego zdolne, ale tej potrzebie w ten sposób można zadość uczynić, iż Wysoki Sejm w uchwale swej upoważni zarazem Wydział krajowy do wykonania tej uchwały i do wystawienia potrzebnych oświadczeń lub do zaopatrzenia wystawionych przez Reprezentacyę gminną aktów klauzulą zatwierdzenia. Uprości to sprawę bardzo.

Ekwiwalent serwitutowy rozdzielony został pomiędzy 104 uprawnionych. Pragnąc wygotować operat w takiej formie, iżby Wysoki Sejm mógł zatwierdzić podział już dokonany,

należałoby obstawać przy wykazaniu dewolucyi praw ze strony każdego nabywcy, choćby drogą sporu przeciw prawozlewcom i czekać, ażby wszyscy co do jednego dewolucyę prawną wykazali, to jest odroczyć stanowcze załatwienie tej sprawy na zawsze, gdyż dla kilku opieszalszych musieliby wszyscy inni nabywcy czekać. Gdy tymczasem Wydział krajowy może częściowo, w miarę jak niektórzy nabywcy wykażą swe legitymacye, wydawać im oświadczenia do wpisu hipotecznego zdolne, na zasadzie npoważnienia Wysokiego Sejmu.

Wydział krajowy nie! jest za przywróceniem całej sprawy do pierwotnego stanu, to jest za rewindykacyą ekwiwalentu serwitutowego od nabywców i powrócenia go gminie a to z następujących powodów:

a) że akt rewindykacyi wymagałby wytoczenia wszystkim nabywcom sporów cywilnych w liczbie 104, coby olbrzymie koszta na gminę za sobą pociągnęło;

b) że rezultat tych sporów byłby bardzo wątpliwy, gdyż strony wobec oświadczenia Wydziału powiatowego wadowickiego z. d. 17. stycznia 1874. l. 1201. muszą być uważane jako działające w dobrej wierze, tem bardziej, że w tych sporach jako pozwani występować będą nie pierwotni nabywcy lecz już nabywcy z drugiej i trzeciej ręki;

c) że spory te, gdyby nawet z korzyścią dla gminy wypadły, dotknęłyby ludzi zupełnie niewinnych, to jest właśnie tych nabywców z drugiej i trzeciej ręki, działających w dobrej wierze, wreszcie co najważniejsza

d) że nawet najpomyślniejszy rezultat tych kosztownych sporów nie przyniósłby gminie zgoła żadnych materyalnych korzyści, gdyż skoro to jest ekwiwalent serwitutowy, to ten ekwiwalent jako dobro gminne musiałby być po rewindykacyi tymże samym uprawnionym do wyłącznego użytku i w tymże samym stosunku uprawnienia oddany, tak że gminie nie pozostałoby nic, prócz samego tylko tytułu hipotecznej właścicielki.

Wydział krajowy popiera przeto petycyę gminy miasta Lanckorony o zatwierdzenie dokonanego podziału ekwiwalentu serwitutowego pomiędzy uprawnionych członków gminy i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Upoważnia się Reprezentacyę gminy miasta Lanckorony do rozdzielenia gruntów nabytych od dworu państwa Lanckorony za zniesione służebności leśne nmową z dnia 15. marca 1872., zatwierdzoną orzeczeniem e. k. Namiestnictwa jako komisji krajowej dla spraw odkupu i uregulowania ciężarów gruntownych z dnia 27. czerwca 1873. l. 2704/S pomiędzy uprawnionych członków gminy.

2) Upoważnia się Wydział krajowy do zatwierdzenia swego czasu dokonanego podziału i do zeznania dokumentów, jakieby w celu przepisania tytułu własności tak rozdzielonych gruntów na pojedynczych nabywców w księgach hipotecznych potrzebnymi się okazały.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 17 sierpnia 1891.

Marszałek krajowy:

Sanguuszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński m. p.

Członek Wydziału krajowego.